

Klauzulę wykonalności nadano
w dniu 27.12.2017 r. pkt I,2 i III
na wniosek pełn. wierz. /K. 710/
wydano: r.pr. M. O..
Na zarządzenie Sędziego
z up. Kierownika Sekretariatu
Starszy Sekretarz Sądowy
Magdalena Stachera
Sygn. akt I ACa 391/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2017 roku
Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Kaźmierska
Sędziowie:	SSA Artur Kowalewski SSA Ryszard Iwankiewicz (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Waclawik

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2017 roku na rozprawie w Szczecinie
sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S.
przeciwko K. B. i S. B.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną
na skutek apelacji powoda i pozwanych
od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie
z dnia 22 lutego 2017 roku, sygn. akt I C 1201/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I, III i IV w ten sposób, że:

1. oddala powództwo w całości,

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów procesu

oraz uchyla punkt V,

II. oddala apelację powoda,

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 7.864 (siedem tysięcy osiemset sześćdziesiąt cztery) złote tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

I ACa 391/17

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa – Dyrektor Izby Celnej w S. w pozwie złożonym w dniu 16 października 2015 r. przeciwko pozwanym K. B. i S. B. wniósł o uznanie umowy darowizny zawartej przed notariuszem B. W. w Kancelarii Notarialnej w G. w dniu 22 października 2010 r., rep. A nr (...), mocą której J. B. oraz D. B. darowali pozwanym nieruchomość położoną w obrębie ewidencyjnym (...) O., w B., stanowiącą działkę gruntu nr (...) o powierzchni 0,1480 ha, dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą nr (...) – w udziałach po 1/2, za bezskuteczną wobec powoda w celu umożliwienia powodowi zaspokojenia jego wierzytelności z tytułu zaległości J. B. w podatku akcyzowym objętych tytułami wykonawczymi:

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 07.12.2011 r.,

- (...) z dnia 28.03.2012 r.,

- (...) z dnia 28.03.2012 r.,

- (...) z dnia 28.03.2012 r.,

- (...) z dnia 28.03.2012 r.,

- (...) z dnia 31.05.2012 r.,

- (...) z dnia 31.05.2012 r.,

- (...) z dnia 08.07.2013 r.,

- (...) z dnia 08.07.2013 r.,

- (...) z dnia 08.08.2013 r.

w wysokości kwoty głównej zadłużenia 98 151 zł wraz z odsetkami od zaległości podatkowych od kwoty długu głównego i kosztami egzekucyjnymi, które według stanu na czerwiec 2015 r. wynosiły łącznie 185 611 zł.

Pozwani K. B. i S. B. wnieśli o oddalenie powództwa.

Postanowieniem z dnia 14 października 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie odmówił odrzucenia pozwu.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał umowę darowizny nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartą przed notariuszem B. W. w Kancelarii Notarialnej w G. w dniu 22 października 2010 r. rep. A nr (...), pomiędzy J. B. i D. B. a pozwanymi K. B. i S. B. za bezskuteczną wobec powoda Skarbu Państwa – Dyrektora Izby Celnej w S. w celu ochrony wiarygodności powoda z tytułu podatku akcyzowego wobec J. B. wynikających z tytułów wykonawczych:

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 828 zł (sześć tysięcy osiemset dwadzieścia osiem złotych) i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 23 października 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 3 956 zł (trzy tysiące dziewięćset pięćdziesiąt sześć złotych) i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 5 459 zł (pięć tysięcy czterysta pięćdziesiąt dziewięć złotych) i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 019 zł (sześć tysięcy dziewięćnaście złotych) i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 15 czerwca 2007 r.,

tj. w łącznej kwocie 22 265 zł (dwadzieścia dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt pięć złotych) z tytułu należności głównej wraz z odsetkami od zaległości podatkowych i kosztami egzekucyjnymi, a w pozostałej części oddalił powództwo.

Uzasadniając to rozstrzygnięcie, Sąd I instancji stwierdził, że przedmiotem ochrony skargą pauliańską, której domagał się powód w niniejszej sprawie była wiarygodność przysługująca powodowi wobec dłużnika J. B. z tytułu zaległości w podatku akcyzowym wraz z odsetkami za opóźnienie w związku z wewnątrzspółnotowym nabyciem pojazdów osobowych typu ambulans. Istnienie tej wiarygodności oraz jej wysokość potwierdzały przedstawione przez powoda dokumenty w postaci tytułów wykonawczych wystawionych przez Dyrektora Izby Celnej w S. oraz decyzje Naczelnika Urzędu Celnego w S. oraz Dyrektora Izby Celnej w S. określające zobowiązania podatkowe J. B. w podatku akcyzowym z tytułu nabycia wskazanych w tych decyzjach pojazdów. Dokumenty te są dokumentami urzędowymi i stosownie do art. 244 § 1 k.p.c. stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Strona pozwana w istocie nie zaprzeczała prawdziwości tych dokumentów, a jedynie polemizowała z argumentacją strony powodowej co do momentu powstania wiarygodności z tytułu podatku akcyzowego. Jak jednak wynika z zeznań świadka J. B. nie podejmował on żadnych formalnych kroków prawnych zmierzających do wzruszenia decyzji wymiarowych, wobec czego brak jest podstaw by w toku niniejszego postępowania podważać zasadność obciążenia J. B. podatkiem akcyzowym w związku z wewnątrzspółnotowym nabyciem przez niego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej samochodów osobowych oraz wymiaru opodatkowania. W tym stanie rzeczy Sąd przyjął, że zaległości dłużnika J. B. z tytułu podatku akcyzowego wynoszą 98 151 zł w zakresie należności głównej, a nadto, że dłużnika obciąża obowiązek zapłaty odsetek od zaległości podatkowych liczonych od kwot i dat wskazanych w poszczególnych tytułach wykonawczych oraz kosztów egzekucyjnych.

Powołując się na art. 21 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej, zgodnie z którym zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania oraz przyjmując, że w przypadku podatku akcyzowego zdarzeniem tym jest wykonanie jakiegokolwiek czynności podlegającej opodatkowaniu w tym podatku oraz biorąc pod uwagę art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym,

stanowiącym że opodatkowaniu akcyzą podlega między innymi nabycie wewnątrzspółnotowe i wreszcie opierając się na decyzjach wymiarowych, z których wynikało, że organ wydający te decyzje przyjmował, że samochody osobowe, których dotyczą te decyzje zostały sprowadzone na terytorium kraju najpóźniej w dniu dokonania badań technicznych tych pojazdów w stacji kontroli pojazdów i ten dzień uznał za moment powstania obowiązku podatkowego w akcyzie, Sąd ustalił, iż obowiązek zapłaty podatku akcyzowego przez podatnika J. B. z tytułu nabycia wszystkich pojazdów powstał jeszcze przed dniem zawarcia umowy darowizny nieruchomości. Za chybiony uznano tym samym pogląd prezentowany przez stronę pozwaną, że wierzytelności, których ochronie ma służyć wywiedziona akcja pauliańska była w chwili zawierania umowy darowizny wierzytelnością przysługującą w rozumieniu art. 530 k.c. W okolicznościach niniejszej sprawy za podstawę prawną powództwa Sąd uznał zatem art. 527 § 1 k.c., zgodnie z którym przesłankami skargi pauliańskiej są:

- 1/ pokrzywdzenie wierzycieli, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową;
- 2/ działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli;
- 3/ wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią.

Z uwagi jednak na podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia wierzytelności przysługującej powodowi wobec J. B. analizę ziszczenia się przesłanek określonych w art. 527 § 1 k.c. Sąd poprzedził rozpoznaniem tego zarzutu. Przedmiot ochrony w przypadku skargi pauliańskiej stanowi bowiem wierzytelność pieniężna istniejąca i zaskarżalna zarówno w chwili dokonania zaskarżonej czynności, jak i wytoczenia powództwa. Ochronie takiej nie podlegają natomiast roszczenia przedawnione.

Zgodnie z art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku. Jak wynika z treści znajdujących się w aktach sprawy tytułów wykonawczych oraz decyzji określających wysokość zobowiązań podatkowych, wierzytelności powoda dotyczą należności podatkowych z lat 2006 – 2009 r. Mając na względzie wskazane wyżej daty powstania obowiązków podatkowych w odniesieniu do nabycia poszczególnych samochodów oraz cytowane regulacje dotyczące terminu zapłaty podatku akcyzowego, Sąd uznał, że wierzytelności z tytułu podatku akcyzowego stwierdzone tytułami wykonawczymi wymienionymi w pozwie przedawniały się w następujących terminach:

- 1) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r.
- 2) (...)z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r.
- 3) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. - z końcem 2011r.
- 4) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r. 5) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r.
- 6) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r. 7) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r.
- 8) (...) z dnia 07.12.2011 r. dotyczący zaległości z 2006 r. – z końcem 2011 r.
- 9) (...) z dnia 28.03.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.
- 10)(...)z dnia 28.03.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.
- 11) (...) z dnia 28.03.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.
- 12) (...) z dnia 28.03.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.
- 13) (...)z dnia 31.05.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.

14) (...) z dnia 31.05.2012 r. dotyczący zaległości z 2007 r. – z końcem 2012 r.

15) (...)z dnia 08.08.2013 r. dotyczący zaległości z 2008 r. – z końcem 2013 r.

16) (...) z dnia 08.07.2013 r. dotyczący zaległości z 2008 r. – z końcem 2013 r.

17) (...) z dnia 08.07.2013 r. dotyczący zaległości z 2009 r. – z końcem 2014 r.

Termin przedawnienia wszystkich wierzytelności stwierdzonych tytułami wykonawczymi wymienionymi w pozwie upłynął więc jeszcze przed dniem złożenia pozwu w niniejszej sprawie. Przedstawione przez powoda dowody wskazywały jednak, że doszło do przerwy terminu przedawnienia w stosunku do wierzytelności stwierdzonych czterema z siedemnastu tytułów wykonawczych wymienionych w pozwie. Dotyczyło to następujących tytułów wykonawczych:

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 828 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 23 października 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 3 956 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 5 459 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 019 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 15 czerwca 2007 r.

W stosunku do wierzytelności stwierdzonych w/w tytułami, które przedawniałyby się z końcem 2012 r. zastosowany został w dniu 27 kwietnia 2012 r. (a zatem przed upływem terminu przedawnienia) środek egzekucyjny w postaci zajęcia rachunku bankowego dłużnika w banku (...) S.A., o czym dłużnik został zawiadomiony w dniu 2 maja 2012 r. Okoliczność tę potwierdzają dowody z dokumentów w postaci pisma Dyrektora Izby Celnej z dnia 27.04.2012 r. (k.410), zawiadomienie o zajęciu (k.411-412) oraz potwierdzeń odbioru (k.413 - 416). W dacie dokonania zajęcia rachunek bankowy dłużnika był jeszcze otwarty, albowiem jak wynika z pisma banku został on zamknięty kilka miesięcy później tj. 2 sierpnia 2012 r. (k.558). Zastosowanie środka egzekucyjnego w postaci zajęcia rachunku bankowego spowodowało przerwanie biegu terminu przedawnienia. Od dnia 27 kwietnia 2012 r. pięcioletni termin biegnie na nowo i upłynie 27 kwietnia 2017 r. Oznacza, to, że zarówno w dacie złożenia pozwu, jak i w dacie orzekania w niniejszej sprawie termin przedawnienia w/w wierzytelności jeszcze nie upłynął.

Odmierna konkluzja dotyczy natomiast wierzytelności stwierdzonych pozostałymi tytułami wykonawczymi wymienionymi w pozwie. W odniesieniu do nich powód nie wykazał, by nastąpiło skuteczne przerwanie terminu przedawnienia. Powód przedstawił wprawdzie dowód zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika z dnia 15 grudnia 2011 r., z którego treści wynika, że dotyczy ono tytułów wykonawczych z dnia 7 grudnia 2011 r. nr: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), jednakże powód nie wykazał, czy i kiedy podatnik (J. B.) został zawiadomiony o zastosowaniu tego środka egzekucyjnego, co jest warunkiem koniecznym do przerwy biegu przedawnienia. To samo dotyczy stosowania środka egzekucyjnego w postaci zajęcia ruchomości dłużnika w postaci samochodu specjalnego V. (...), który zastosowano w toku egzekucji dwóch tytułów wykonawczych z 8 lipca 2013 r. nr: (...) i (...). Przedstawiony protokół zajęcia ruchomości dowodzi jedynie, że środek taki został zastosowany w toku egzekucji prowadzonej przez komornika w dniu 17 grudnia 2013 r., brak jest natomiast dowodu zawiadomienia podatnika o zastosowaniu tego środka, a skoro tak to nie można uznać, że doprowadził on do skutecznego przerwania terminu przedawnienia. Podobna konkluzja dotyczy wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym z dnia 8 sierpnia 2013 r. nr (...), która przedawniła się z końcem 2013r. Z zawiadomienia komornika z dnia 13 stycznia 2014 r. (k.18) wynika, że w toku egzekucji tej wierzytelności zastosowano środek egzekucyjny w postaci zajęcia rachunku bankowego J. B. w Banku (...) S.A. jednakże powód nie przedstawił dowodu potwierdzającego, że podatnik został zawiadomiony o zastosowaniu

tego środka, co jak wyżej wskazano jest warunkiem koniecznym do uznania że doszło do skutecznego przerwania biegu przedawnienia.

W odniesieniu do pozostałych tytułów wykonawczych z dnia 31 maja 2012 r. nr: (...) i (...) powód w ogóle nie wykazał, w jakich datach stosowane były środki egzekucyjne, ani tego że podatnik był o nich informowany. Zajęcie rachunku bankowego podatnika z 23 grudnia 2010 r. (k.418) nie dotyczy bowiem tytułów wykonawczych wskazanych w pozwie, lecz wcześniejszych wystawionych w grudniu 2010 r.

Reasumując, należy stwierdzić, że powód wykazał, iż doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia jedynie w stosunku do wierzytelności objętych czterema tytułami wykonawczymi nr: (...), (...), nr (...), nr (...) obejmujących wierzytelności w łącznej 22 265 zł z tytułu należności głównej wraz z odsetkami od zaległości podatkowych. Oznaczał to, że powód tylko w odniesieniu do tych wierzytelności może domagać się ochrony w ramach skargi pauliańskiej wobec czego dalsze przytaczane ustalenia i rozważania Sądu I instancji dotyczące przesłanek z art. 527 § 1 k.c. odnoszą się tylko do tych wierzytelności.

W ocenie Sądu Okręgowego nie budzi wątpliwości, że umowa darowizny została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli. W myśl art. 527 § 2 k.c. czynność prawna jest bowiem dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem powyższej czynności. W niniejszej sprawie jest bezsporne, że w dacie zawarcia umowy darowizny prawo własności nieruchomości, położonej w B., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka numer (...) o powierzchni 0,1480 ha, dla której Sąd Rejonowy w Myśliborzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiło jedyny wartościowy składnik majątku dłużnika. Potwierdzają to zresztą zeznania samego dłużnika i jego żony. Biorąc pod uwagę, że dłużnik nie posiadał innych wartościowych rzeczy i praw majątkowych, uznano, że dłużnik dokonując nieodpłatnego przeniesienia prawa własności nieruchomości na rzecz osób trzecich stawał się całkowicie niewypłacalny, gdyż nie dysponował majątkiem wystarczającym do zaspokojenia wierzycieli. Do wniosku takiego prowadzą wyniki prowadzonego przeciwko J. B. postępowania egzekucyjnego. Z informacji komornika wynika bowiem jednoznacznie, że dłużnik nie posiada żadnych środków majątkowych na rachunku bankowym i prowadzona egzekucja okazała się bezskuteczna, co powoduje, że wierzytelności powoda nie mogą zostać zaspokojone nawet w części.

W niniejszej sprawie podstawowe znaczenie – zdaniem Sądu I instancji – miała okoliczność, że dłużnik stał niewypłacalny na skutek dokonania darowizny. W myśl art. 529 k.c. jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy przypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Domniemanie powyższe oznacza, że wierzyciel nie musi wykazywać, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To na pozwanych spoczywa w takim przypadku ciężar udowodnienia, że dłużnik dokonując darowizny nie zdawał sobie sprawy, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie strona pozwana nie naprowadziła żadnych obiektywnych dowodów potwierdzających powyższą okoliczność, co pozwala przyjąć zgodnie z domniemaniem wyrażonym w art. 529 k.c., że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd uwzględnił przy tym fakt, iż w dniu 10 lutego 2010 r. – a zatem jeszcze przed zawarciem przed dokonaniem zaskarżonej czynności – Naczelnik Urzędu Celnego w S. postanowił wszcząć wobec J. B. z urzędu postępowanie w sprawie określenia wysokości zobowiązania podatkowego w podatku akcyzowym z tytułu nabycia wewnątrzspółnotowego 10 samochodów osobowych. Postanowienia te zostały doręczone J. B. w dniach 15 i 23 lutego 2010 r. Wprawdzie dotyczyły one innych samochodów, aniżeli te do których odnoszą się tytuły wykonawcze wymienione w pozwie, jednakże okoliczność ta pozostaje irrelevantna albowiem świadomość pokrzywdzenia nie musi dotyczyć ani konkretnego wierzyciela ani też dotyczyć konkretnej wierzytelności. Skoro J. B. jeszcze przed dokonaniem darowizny otrzymał informację o wszczęciu postępowań w sprawie określenia wysokości zobowiązań podatkowych i znając swój stan majątkowy dokonał tej czynności, to musiał mieć świadomość, że przez zawarcie umowy darowizny uniemożliwia swojemu wierzycielowi zaspokojenie się z przedmiotu darowizny, a w konsekwencji – wobec braku innych wartościowych przedmiotów majątkowych – staje się niewypłacalny. Tym samym dłużnik co najmniej godził się na pokrzywdzenie swojego

wierzyciela. Bez znaczenia pozostają przy tym podnoszone przez pozwanych okoliczności odnoszące się do motywacji małżonków B. towarzyszącej dokonaniu umowy darowizny związane ze stanem zdrowia dłużnika.

Kierując się zaś przepisem art. 528 k.c., który stanowi, że jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności prawnej za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz biorąc pod uwagę, że pozwani nabyli udziały w prawie własności nieruchomości nieodpłatnie, Sąd stwierdził, że nie jest istotne dla oceny zasadności roszczenia powoda, czy pozwani wiedzieli, że dłużnik dokonując zaskarżonej czynności działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Niezależnie od tego, zauważono, że z uwagi na to, że pozwani są dziećmi dłużnika, czyli osobami bliskimi dla dłużnika, należy zgodnie z treścią art. 527 § 3 k.c. domniemywać, że wiedzieli oni, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Konkludując, Sąd uznał, że w niniejszej sprawie zostały spełnione przesłanki warunkujące dochodzenie przez powoda roszczenia o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w odniesieniu do wierzytelności stwierdzonych czterema tytułami wykonawczymi.

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony.

W imieniu powoda Skarbu Państwa Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S. (organ wierzycielski po reorganizacji administracji skarbowej i celnej, który przejął obowiązki wierzycielskie Dyrektora Izby Celnej w S.) apelację wywiodła Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej w części, w jakiej Sąd oddalił powództwo, wnosząc o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa również w pozostałym zakresie i zarzucając naruszenie następujących przepisów:

1. Art. 233 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 252 k.p.c. - poprzez odmówienie dokumentom urzędowym, tj. tytułom wykonawczym, decyzjom podatkowym oraz zaświadczeniom o stanie zaległości podatkowych dłużnika - mocy dowodowej w zakresie faktów zaświadczonych w nich urzędowo, mimo, że strona pozwana nie podważała autentyczności przedmiotowych dokumentów oraz nie udowodniła nieprawdziwości tych oświadczeń;
2. Art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia wszystkich dowodów zaoferowanych w sprawie a w konsekwencji ustalenie, że wierzytelności Skarbu Państwa uległy przedawnieniu w sytuacji gdy z okoliczności ustalonych w sprawie wynika, że:
 - a. Dłużnik nie kwestionował faktu prowadzenia egzekucji i dokonywania czynności egzekucyjnych.
 - b. Przedłożone dokumenty z prowadzonych czynności egzekucyjnych nie były kwestionowane.
 - c. Dłużnik w toku prowadzonej egzekucji administracyjnej nie wnosił o umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie i nie zgłaszał zarzutów w tym przedmiocie, mimo iż jest to jedynie dopuszczalna forma potwierdzenia przedawnienia zobowiązania podatkowego określonego decyzją wymiarową.
 - d. Dokumenty egzekucyjne w swej treści potwierdzają dokonanie czynności egzekucyjnych wobec dłużnika.
3. Art. 527 § 1 k.c. w zw. z art. 528 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że na skutek darowizn udziałów w nieruchomości (Rep A nr (...)) wierzyciel nie jest aktualnie pokrzywdzony bowiem jego wierzytelności co do których Sąd powództwo oddalił uległy przedawnieniu.

Pozwani zaskarżyli natomiast wyrok w części uwzględniającej powództwo i zarzucili:

1. naruszenie przepisu art. 530 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że wierzytelność, której ochronie ma służyć wywiedziona akcja paulińska nie była w chwili zawierania umowy darowizny wierzytelnością przysłą, w sytuacji gdy w dacie zawarcia umowy darowizny dłużnik nie miał wiedzy o istnieniu zadłużenia wobec powoda z tytułu podatku akcyzowego za lata 2006-2009 w łącznej kwocie 98.151,00 zł i wiedzy takiej mieć nie mógł, skoro uzyskał ją

dopiero na podstawie decyzji wymiarowych określających zobowiązanie podatkowe w podatku akcyzowym, a decyzje te wydane zostały po dacie zawarcia umowy darowizny. Analiza okoliczności sprawy winna zatem doprowadzić Sąd do wniosku, iż mamy do czynienia z wierzytelnością przysłą, przy której jedną z przesłanek, jaka musi być spełniona dla skutecznej ochrony wierzyciela w ramach skargi pauliańskiej, jest istnienie zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela, który to zamiar pokrzywdzenia po stronie dłużnika w niniejszej sprawie nie występował;

2. naruszenie art. 5 k.c. i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niezastosowanie art. 5 k.c. i uznanie zasadności roszczenia powoda, w sytuacji gdy dochodzone przez powoda roszczenie przeciwko pozwanym jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego oraz poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zgłoszonego przez pozwanych zarzutu sprzeczności roszczenia z zasadami współzycia społecznego.

Niezależnie od powyższego, pozwani podnieśli także zarzut przedawnienia wierzytelności powoda z tytułu podatku akcyzowego wobec J. B. wynikających z tytułów wykonawczych: nr (...) z dnia 28.03.2012r., obejmującego kwotę należności głównej w wysokości 6.828,00 zł i odsetki od zaległości podatkowych liczone od dnia 23.10.2007r.; nr (...) z dnia 28.03.2012r., obejmującego kwotę należności głównej w wysokości 3.956,00 zł i odsetki od zaległości podatkowych liczone od dnia 24.04.2007r.; nr (...) z dnia 28.03.2012r., obejmującego kwotę należności głównej w wysokości 5.459,00 zł i odsetki od zaległości podatkowych liczone od dnia 24.04.2007r.; nr (...) z dnia 28.03.2012r., obejmującego kwotę należności głównej w wysokości 6.019,00 zł i odsetki od zaległości podatkowych liczone od dnia 15.06.2007r., tj. w łącznej kwocie 22.265,00 zł wraz z odsetkami od zaległości podatkowych, twierdząc, iż przedawnienie wierzytelności powoda z tytułu podatku akcyzowego wynikających z ww. tytułów wykonawczych nastąpiło z dniem 28.04.2017 r.

Mając na względzie powyższe, apelujący wnieśli o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości.

Powód i pozwani wnieśli o oddalenie apelacji złożonych przez stronę przeciwną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Celem postępowania apelacyjnego, obok kontroli zaskarżonego orzeczenia, jest ponowne i wszechstronne zbadanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym. Sąd odwoławczy rozpoznaje bowiem sprawę jako sąd merytoryczny, biorąc pod uwagę materiał zebrany w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym ma także wynikający z art. 316 § 1 k.p.c. obowiązek orzekania przez sąd według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, co oznacza, że sąd drugiej instancji obowiązany jest – przy uwzględnieniu unormowań zawartych w art. 381 i 382 k.p.c. – brać pod uwagę zmiany w stanie faktycznym i prawnym sprawy wpływające na treść rozstrzygnięcia (zob. wyr. Sądu Najwyższego z 6.10.2000 r., IV CKN 116/00, Legalis). Obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) oznacza natomiast związanie sądu odwoławczego zarzutami prawa procesowego (tak Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07), za wyjątkiem tego rodzaju naruszeń, które skutkują nieważnością postępowania. Nie dostrzegając ich wystąpienia w niniejszej sprawie, a nadto akceptując argumentację Sądu I instancji, we wszystkich jej aspektach, także tych, które zostały objęte zarzutami apelacyjnymi, jak również poczynione przez ten Sąd ustalenia faktyczne, zadość wymogowi konstrukcyjnemu niniejszego uzasadnienia czyni odwołanie się do tej argumentacji, bez potrzeby jej powielania.

Zagadnieniem determinującym kierunek rozstrzygnięcia wywiezionych przez obie strony apelacji była ocena podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia odnośnie wierzytelności, której ochrony w ramach skargi pauliańskiej domagała się strona powodowa.

W związku z tym Sąd Apelacyjny, uznając za prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji w zakresie daty wymagalności należności podatkowych obciążających dłużnika J. B., terminów przedawnienia tych wierzytelności, przerw biegu przedawnienia w stosunku do niektórych z nich oraz dat ponownego rozpoczęcia biegu terminu

przedawnienia tych wierzytelności, co do których materiał dowodowy pozwalał na stwierdzenie, że takie przerwy wystąpiły, ustalenia te przyjmuje za własne, jak również podziela ich ocenę prawną.

Przechodząc do zgłoszonych w apelacji powoda zarzutów wadliwych ustaleń faktycznych, przypomnieć dla porządku należy, że zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Jak trafnie przyjmuje się przy tym w orzecznictwie sądowym, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów przewidzianych w tym przepisie i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (tak m. in. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia: 27 września 2002 r., II CKN 817/00 i 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05,). Mając zatem na względzie powyżej wskazane kryteria oraz uwzględniając zebrany w sprawie materiał dowodowy i tok rozumowania Sądu I instancji, nie sposób uznać, ażeby ziściło się eksponowane przez stronę skarżącą naruszenie powołanego wyżej przepisu, a także art. 244 k.p.c. w związku z art. 252 k.p.c. Sąd Okręgowy brał za podstawę swoich ustaleń dokumenty urzędowe, na które powołuje się strona powodowa i – wbrew zarzutom apelującego – dokonał w oparciu o te dowody trafnych ustaleń w przedmiocie przedawnienia wymagalności wierzytelności, których ochrony powód się domagał. Nie można bowiem zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że skoro dłużnik, ze względu na przedawnienie roszczeń podatkowych, w skuteczny sposób nie podważył wystawionych przeciwko niemu administracyjnych tytułów egzekucyjnych, to w niniejszym procesie pozwani nie mogą podnosić zarzutu przedawnienia tych wierzytelności przysługujących powodowi. Podkreślenia wymaga to, iż pozwani nie mają statusu strony w postępowaniu administracyjnym i egzekucyjnym, którego przedmiotem są należności podatkowe obciążające ich ojca i wobec tego powoływanie się przez nich na zarzut przedawnienia tych wierzytelności jest możliwe tylko w niniejszym procesie i nie można im takiego prawa do obrony odmawiać, tym bardziej, że stanowi to wyraz konsekwencji słusznego przyjęcia przez Sąd Okręgowy dopuszczalności drogi sądowej w postępowaniu cywilnym dla dochodzenia uznania za bezskuteczną czynności prawnych w celu umożliwienia zaspokojenia wierzytelności administracyjnoprawnych. Jak przy tym trafnie zauważają to pozwani w odpowiedzi na apelację, istotą przedawnienia uregulowanego w art. 70 Ordynacji podatkowej jest to, że na skutek upływu czasu zobowiązanie podatkowe wygasa z mocy prawa. Stwierdzenie przedawnienia zobowiązania podatkowego stanowiącego wierzytelność powoda nie jest zatem zależne od inicjatywy dłużnika, a w świetle art. 208 § 1 Ordynacji podatkowej proceduralnym skutkiem upływu terminu przedawnienia jest w istocie bezprzedmiotowość prowadzonego postępowania podatkowego, które musi zakończyć się decyzją orzekającą o umorzeniu postępowania. Jak wskazano w uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2014 r., o sygn. akt II FPS 4/13 (publ. (...)) w świetle art. 70 § 1 i art. 208 § 1 oraz art. 233 § 1 pkt 2 lit. a) Ordynacji podatkowej, w brzmieniu obowiązującym od 1 września 2005 r. po upływie terminu przedawnienia nie jest dopuszczalne prowadzenie postępowania podatkowego.

Symptomatyczne jest także i to, że powód w swojej apelacji nie kwestionuje stwierdzenia Sądu I instancji, iż wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., powód nie przedstawił takich dowodów, które pozwalałyby na ustalenie, iż w przypadku pozostałych wierzytelności objętych skargą paulińską zaistniały zdarzenia skutkujące przerwą przedawnienia zobowiązania podatkowego. Tymczasem z żadnego z przedstawionych przez powoda dokumentów nie wynika, aby w odniesieniu do wierzytelności wynikających z tytułów wykonawczych nr: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) (...) z dnia 07.12.2011r., (...),(...) z dnia 31.05.2012r., (...), (...)z dnia 08.07.2013r., (...) z dnia 08.08.2013r. nastąpiło przerwanie biegu terminu przedawnienia. Skoro powód powołuje się na przerwanie biegu terminu przedawnienia, które w myśl art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej następuje na skutek zastosowania środka egzekucyjnego i zawiadomienia o tym podatnika, to powinien okoliczności te wykazać, czyli, że w odniesieniu do zobowiązań podatkowych wynikających z powyższych tytułów wykonawczych zastosowano środek egzekucyjny i że dłużnik został o tym powiadomiony.

W tym stanie rzeczy należało podzielić stanowisko Sądu I instancji, że termin przedawnienia wszystkich wierzytelności stwierdzonych tytułami wykonawczymi wymienionymi w pozwie upłynął jeszcze przed dniem złożenia pozwu w niniejszej sprawie, a jedynie w stosunku do wierzytelności potwierdzonych następującymi tytułami wykonawczymi:

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 828 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 23 października 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 3 956 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 5 459 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 24 kwietnia 2007 r.,

- nr (...) z dnia 28 marca 2012 r. obejmującego kwotę należności głównej 6 019 zł i odsetek od zaległości podatkowych liczonych od dnia 15 czerwca 2007 r.,

które przedawniałyby się z końcem 2012 r., zastosowany został w dniu 27 kwietnia 2012 r. (czyli przed upływem terminu przedawnienia) środek egzekucyjny w postaci zajęcia rachunku bankowego dłużnika w banku (...) S.A., o czym dłużnik został zawiadomiony w dniu 2 maja 2012 r. Zastosowanie środka egzekucyjnego w postaci zajęcia rachunku bankowego spowodowało przerwanie biegu terminu przedawnienia i od dnia 27 kwietnia 2012 r. pięcioletni termin przedawnienia rozpoczął bieg na nowo.

Jak już jednak wskazano, sąd drugiej instancji orzeka w postępowaniu odwoławczym według stanu na dzień zamknięcia rozprawy apelacyjnej, a zatem dodatkowo należało ustalić, że termin przedawnienia wyżej wymienionych zobowiązań podatkowych upłynął w dniu 27 kwietnia 2017 r., co oznacza, iż zgłoszony w apelacji pozwanych zarzut przedawnienia powyższych wierzytelności okazał się zasadny i stanowił przeszkodę do uwzględnienia powództwa. Sąd Apelacyjny podziela bowiem zaprezentowany przez Sąd Okręgowy i ugruntowany w orzecznictwie pogląd, że ochroną w ramach skargi pauliańskiej nie są objęte wierzytelności przedawnione.

Jeżeli więc ostatecznie rozstrzygnięcie sporu oparte zostało o stwierdzenie, że wierzytelności wskazane przez powoda jako podlegające ochronie, są przedawnione, zbędnym było odnoszenie się do pozostałych zarzutów zawartych w apelacjach wniesionych przez obie strony.

Biorąc powyższe pod uwagę i uznając apelację pozwanych za zasadną, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok poprzez oddalenie powództwa w pozostałej części i obciążenie powoda jako strony przegrywającej sprawę w całości kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną, na które składały się kwota 3600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego i kwota 1800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym ustalone na podstawie § 6 pkt 6 i § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelacja powoda podlegała zaś oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c., przyznając pozwany jako stronie wygrywającej sprawę w zakresie obu wywiedzionych apelacji zwrot wynagrodzenia pełnomocnika, którego wysokość została ustalona stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia wskazanego w tych apelacjach i przy uwzględnieniu stawek określonych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a także zwrot opłaty sądowej uiszczonyj od apelacji.

Artur Kowalewski Wiesława Kaźmierska Ryszard Iwankiewicz